

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

SEPTEMBER 2022

BESIGHEIDSTUDIES V2

PUNTE: 150

TYD: 2 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 9 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

Lees die volgende instruksies aandagtig deur voordat jy die vrae beantwoord.

1. Hierdie vraestel bestaan uit DRIE afdelings en dek TWEE hoofonderwerpe.

AFDELING A: VERPLIGTEND

AFDELING B: Bestaan uit DRIE vrae.

Beantwoord enige TWEE van die drie vrae in hierdie afdeling.

AFDELING C: Bestaan uit TWEE vrae.

Beantwoord enige EEN van die twee vrae in hierdie afdeling.

2. Lees die instruksies vir elke vraag aandagtig deur en neem deeglik kennis van wat vereis word.

Let daarop dat SLEGS die eerste TWEE vrae in AFDELING B en die EERSTE vraag in AFDELING C nagesien sal word.

3. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is. GEEN punte sal toegeken word vir antwoorde wat verkeerd genommer is NIE.
4. Behalwe waar ander instruksies gegee word, moet antwoorde in volsinne wees.
5. Gebruik die puntetoekenning en aard van elke vraag om die lengte en diepte van 'n antwoord te bepaal.
6. Gebruik die tabel hieronder as 'n riglyn vir punte- en tydtoekenning wanneer jy elke vraag beantwoord.

AFDELING	VRAAG	PUNTE	TYD (minute)
A: Objektiewe tipe vrae VERPLIGTEND	1	30	20
B: DRIE direkte/indirekte tipe vrae KEUSE: Beantwoord enige TWEE.	2	40	70
	3	40	
	4	40	
C: TWEE opsteltipe vrae KEUSE: Beantwoord enige EEN.	5	40	30
	6	40	
TOTAAL		150	120

7. Begin die antwoord op ELKE vraag op 'n NUWE bladsy, byvoorbeeld VRAAG 1 – nuwe bladsy, VRAAG 2 – nuwe bladsy.
8. Jy mag 'n nieprogrammeerbare sakrekenaar gebruik.
9. Skryf netjies en leesbaar.

AFDELING A (VERPLIGTEND)**VRAAG 1**

1.1 Verskeie opsies word as moontlike antwoorde op die volgende vrae gegee. Kies die antwoord en skryf slegs die letter (A–D) langs die vraagnommers (1.1.1 tot 1.1.5) in die ANTWOORDEBOEK neer, byvoorbeeld 1.1.6 E.

1.1.1 Aandele word aan bestaande aandeelhouders uitgereik as vergoeding vir 'n verlies van dividende:

- A gewone
- B bonus
- C voorkeur
- D stigters

1.1.2 Menzi het tydens sy aanbieding 'n stel feite sistematies in kolomme vertoon. Dit staan as 'n ... bekend.

- A lyngrafiek
- B diagram
- C tabel
- D staafgrafiek

1.1.3 Mango Versekeraars het Keith opdrag gegee om sy ... te betaal toe hy 'n eis geregistreer het om sy beskadigde foon te herstel.

- A bybetaling
- B subrogasie
- C premie
- D huur

1.1.4 Die bestuur van Stofile Onderneming het die ... toegepas toe hulle alle dryf- en beperkingskragte gelys het wat verandering sal ondersteun en teenstaan.

- A Delphi-tegniek
- B 'SCAMPER'
- C kragveld-ontleding
- D nominale groeptegniek

1.1.5 Die rol van die gesondheids- en veiligheidsvertegenwoordiger is om ...

- A produkdefekte aan die werkgewer te rapporteer.
- B potensiële gevare in die werkplek te identifiseer.
- C beskermende klere aan werknemers te voorsien.
- D potensiële gevare in die werkplek te verwyder.

(5 x 2) (10)

- 1.2 Voltooi die volgende stellings deur die woord(e) in die lys hieronder te gebruik. Skryf slegs die woord(e) langs die vraagnommers (1.2.1 tot 1.2.5) in die ANTWOORDEBOEK neer.

gestremdheid; professionalisme; besluitelose; charismatiese; awery;
stil; herinbesitstelling; transaksionele; etiek; ouderdom

- 1.2.1 Die ... bepaling is van toepassing wanneer goedere oor-versekerd is.
- 1.2.2 Sipho pas die ... leierskapstyl toe wanneer hy sjarme gebruik om werknemers se lojaliteit te inspireer.
- 1.2.3 'n Stel waardes wat moreel aanvaarbaar is wanneer sake gedoen word, word na as ... verwys.
- 1.2.4 Meccer Bpk. het rolstoelopritte geïnstalleer om ... as 'n diversiteitskwessie te hanteer.
- 1.2.5 James, die bestuurder, bly in beheer en beklemtoon vir Fatima hoe belangrik dit is om 'n besluit te neem. Hierdie is 'n voorbeeld van hoe om 'n ... persoonlikheid te hanteer.

(5 x 2) (10)

- 1.3 Kies 'n beskrywing uit KOLOM B wat by 'n term in KOLOM A pas. Skryf slegs die letter (A–J) langs die vraagnommers (1.3.1 tot 1.3.5) in die ANTWOORDEBOEK neer, byvoorbeeld 1.3.6 K.

KOLOM A	KOLOM B
1.3.1 Skuldbrief	A alternatiewe oplossings word gegenereer en krities geëvalueer
1.3.2 Beperkte aanspreeklikheid	B geld wat die besigheid spandeer om by te dra tot die welstand van sy werknemers
1.3.3 Besluitneming	C besigheid verklaar nie al hul inkomste by SAID nie met die doel om minder belasting te betaal
1.3.4 Belastingontduiking	D uitgereik om eie kapitaal van die publiek te bekom
1.3.5 Korporatiewe maatskaplike investering	E daar kan op eienaar se persoonlike bates beslag gelê word om vir die skuld van die besigheid te betaal
	F besighede verklaar al hul inkomste by SAID met die doel om minder belasting te betaal
	G uitgereik om geleende kapitaal van die publiek te bekom
	H alternatiewe word oorweeg voordat die beste een gekies word
	I geld wat besighede spandeer om die lewenstandaard van gemeenskappe te verhoog
	J eienaar se persoonlike bates is beskerm teen die skuld van die besigheid

(5 x 2) (10)

TOTAAL AFDELING A: 30

AFDELING B

Beantwoord ENIGE TWEE vrae in hierdie afdeling.

LET WEL: Dui die VRAAGNOMMER van elke vraag wat jy kies, duidelik aan. Die antwoord op ELKE vraag moet op 'n NUWE bladsy begin, bv. VRAAG 2 op 'n NUWE bladsy, VRAAG 3 op 'n NUWE bladsy.

VRAAG 2: BESIGHEIDSGELEENTHEDE

- 2.1 Noem DRIE faktore wat in ag geneem moet word wanneer beleggingsbesluite geneem word. (3)
- 2.2 Beskryf kortliks die funksies van die Johannesburgse Sekuriteitebeurs (JSE). (6)
- 2.3 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vraag wat volg.

MOJI KONSULTANTE (MK)

Moji Konsultante verskaf regsadvies aan verskeie besighede. Zwide en Jane hou toesig oor hul eenhede. Zwide se werknemers werk hard aangesien hulle belonings vir goeie prestasie ontvang. Jane het die besluit geneem om take aan ervare werknemers te deleger wat verantwoordelikheid vir hul aksies kan aanvaar.

Identifiseer die leierskapstyle wat deur Zwide en Jane toegepas is. Motiveer jou antwoord deur uit die scenario hierbo aan te haal.

Gebruik die tabel hieronder as 'n RIGLYN om VRAAG 2.3 te beantwoord.

	LEIERSKAPSTYLE	MOTIVERINGS
1. Zwide		
2. Jane		

(6)

- 2.4 Verduidelik die voordele van 'n staatsbeheerde maatskappy. (6)
- 2.5 Onderskei tussen *gewone*- en *voorkeuraandele*. (4)
- 2.6 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

NTSIKI ONDERNEMING (NO)

Ntsiki Onderneming is bekend vir die verskaffing van hoë gehalte produkte aan 'n wye verskeidenheid kliënte. Die gebou van NO het aan die brand geslaan weens 'n oorlading van krag toe elektrisiteit herstel is. NO was deur Kevan Versekeraars vergoed omdat hul verlies in die versekeringskontrak gespesifiseer was.

- 2.6.1 Identifiseer die beginsel van versekering wat deur Kevan Versekeraars toegepas is. Motiveer jou antwoord deur uit die scenario hierbo aan te haal. (3)
- 2.6.2 Verduidelik enige ander TWEE beginsels van versekering. (6)
- 2.7 Stel situasies voor waarin die outokratiese leierskapstyl in die werkplek toegepas kan word. (6)

[40]

VRAAG 3: BESIGHEIDSROLLE

- 3.1 Noem enige TWEE probleemoplossingstappe. (2)
- 3.2 Beskryf kortliks die doel van korporatiewe maatskaplike verantwoordelikheid (KMV). (4)
- 3.3 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

UMS HANDEL (UH)

Die bestuur van UH het senior werknemers versoek om as 'n span aan 'n projek te werk. Themba het ander spanlede se idees gekonfronteer omdat hy 'n spanleier wou wees. Alle spanlede het tot 'n ooreenkoms gekom en konsensus bereik. Sommige werknemers wou 'n grief indien, aangesien hulle nie by die projek ingesluit was nie.

- 3.3.1 Identifiseer die TWEE stadiums van spanontwikkeling wat deur UH ervaar is. Motiveer jou antwoord deur uit die scenario hierbo aan te haal.

Gebruik die tabel hieronder as 'n RIGLYN om VRAAG 3.3.1. te beantwoord.

STADIUMS VAN SPANONTWIKKELING	MOTIVERINGS
1.	
2.	

- 3.3.2 Gee raad aan UH se werknemers oor die korrekte prosedure om griewe in die werkplek te hanteer. (6)
- 3.4 Verduidelik hoe besighede die volgende probleemoplossingstegnieke kan toepas om komplekse besighedsprobleme op te los:
- 3.4.1 Dinkskrum (4)
- 3.4.2 Nominale groeptegniek (4)
- 3.5 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

LIGTE ELEKTRISITEIT BPK. (LEB)

Ligte Elektrisiteit Bpk. is 'n maatskappy wat elektrisiteit in Gqeberha verskaf. Die bestuur van LEB doen gereelde oudits om die doeltreffendheid van die besigheid te bepaal.

- 3.5.1 Identifiseer die King-kode-beginsel wat deur LEB toegepas word. Motiveer jou antwoord deur uit die scenario hierbo aan te haal. (3)
- 3.5.2 Verduidelik hoe besighede enige EEN ander King-kode-beginsel vir goeie korporatiewe bestuur kan toepas. (3)
- 3.6 Beskryf hoe die misbruik van werktyd as 'n tipe onprofessionele sakepraktyk, uitdagings vir besighede inhou. (4)
- 3.7 Beveel maniere aan waarop professionele, verantwoordelike, etiese en doeltreffende sakepraktyke uitgevoer behoort te word. (4)

[40]

VRAAG 4: DIVERSE ONDERWERPE**BESIGHEIDSGELEENTHEDE**

4.1 Noem enige TWEE tipes voordele wat deur die Werkloosheidsver-sekeringsfonds (WVF) uitbetaal word. (2)

4.2 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vraag wat volg.

Judy het R50 000 by Inzalo Bank teen 12% saamgestelde rente vir drie jaar belê.

Bereken die bedrag rente wat Judy na drie jaar sal ontvang. Toon ALLE berekeninge. (4)

4.3 Bespreek die situasionele leierskapsteorie. (6)

4.4 Verduidelik hoe die volgende kriteria tot die sukses en/of mislukking van 'n persoonlike-aanspreeklikheidsmaatskappy kan bydra:

4.4.1 Wetgewing (4)

4.4.2 Bestuur (4)

BESIGHEIDSROLLE

4.5 Gee enige VIER voorbeelde van onbillike reklame. (4)

4.6 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

SOLLO VERVAARDIGERS (SV)

Sollo Vervaardigers is bekend daarvoor dat hulle top gehalte handsakke maak. Sommige van SV se werknemers is afwesig weens MIV/Vigs-verwante siektes. Die bestuur van SV moedig hul werknemers aan om by die MIV/Vigs-ondersteuningsgroepprogramme aan te sluit. SV het strategieë ontwikkel om stigma en diskriminasie te hanteer. SV wil ook die welstand van gemeenskappe bevorder.

4.6.1 Haal TWEE maniere aan waarop SV met MIV/Vigs uit die scenario hierbo hanteer. (2)

4.6.2 Verduidelik aan SV maniere waarop hulle hul tyd en moeite kan bydra om die welstand van gemeenskappe te verbeter. (4)

4.7 Bespreek die voordele van kreatiewe denke in die werkplek. (4)

4.8 Stel maniere voor hoe besighede ouderdom as 'n diversiteitskwessie in die werkplek kan hanteer. (6)

[40]

TOTAAL AFDELING B: 80

AFDELING C

Beantwoord enige EEN vraag in hierdie afdeling.

LET WEL: Dui die VRAAGNOMMER van die vraag wat jy kies, duidelik aan.
Die antwoord op ELKE vraag moet op 'n NUWE bladsy begin, bv.
VRAAG 5 op 'n NUWE bladsy OF VRAAG 6 op 'n NUWE bladsy.

VRAAG 5: BESIGHEIDSGELEENTHEDE (AANBIEDING EN DATARESPONS)

Aanbieders stem saam dat 'n goeie aanbieding, multimedia in ag neem. Hulle stem ook saam dat hulle bewus moet wees van die verskeie faktore wat in ag geneem moet word wanneer hulle 'n aanbieding doen. Sommige aanbieders verkies om PowerPoint en uitdeelstukke te gebruik om voorsiening te maak vir verskillende soorte gehore. Aanbieders moet in staat wees om na-aanbieding terugvoer op 'n nie-aggressiewe en professionele wyse te hanteer.

Skryf 'n opstel oor aanbieding en datarespons waarby jy die volgende aspekte insluit:

- Beskryf kortliks die aspekte wat in ag geneem moet word wanneer 'n multimedia-aanbieding ontwerp word.
- Verduidelik faktore wat gedurende 'n aanbieding van besigheidsinligting deur die aanbieder in ag geneem moet word.
- Bespreek die impak van die volgende visuele hulpmiddele:
  - PowerPoint
  - Uitdeelstukke
- Gee aanbieders raad oor hoe hulle na afloop van 'n aanbieding, terugvoering op 'n nie-aggressiewe en professionele wyse behoort te hanteer.

[40]**VRAAG 6: BESIGHEIDSROLLE (MENSEREGTE EN INKLUSIWITEIT)**

Daar word van besighede vereis om werknemers se ekonomiese regte te bevorder terwyl hulle ook verseker dat werknemers met respek en waardigheid in die werkplek behandel word. Baie besighede trek voordeel uit diversiteit en bevorder kulturele regte in die werkplek.

Skryf 'n opstel oor menseregte en inklusiwiteit waarby jy die volgende aspekte insluit:

- Beskryf kortliks die ekonomiese regte van werknemers in die werkplek.
- Verduidelik die implikasies van gelykheid, respek en waardigheid op besighede.
- Bespreek die voordele van diversiteit in die werkplek.
- Beveel maniere aan waarop besighede kulturele regte in die werkplek kan bevorder.

[40]

TOTAAL AFDELING C: 40
GROOTTOTAAL: 150